

Jednotné učebnice? U nás prý nehrozí

Zdroj:	Lidové noviny
Datum vydání:	8.11.2011
Podtitulek:	Představitelé ministerstva školství tvrdí, že v otázce učebnic nemíní následovat Slovensko
Odkaz:	http://www.lidovky.cz/
Ročník:	24
Číslo:	261
Strana:	17
Autor:	RADKA KVAČKOVÁ
Rubrika:	Akademie
Mutace:	Brno;Čechy;Morava
Pořadí:	1
Oblast:	Celostátní deníky

Zmínka ministerského úředníka o tom, že na Slovensku mají pro základní školy jednotné učebnice, přiměla některá média ke spekulacím, jestli se v Česku nechystá něco podobného. Ministerstvo školství to vyloučilo. "U nás si učitelé mohou vybírat z široké nabídky jednotlivých nakladatelů a pochybuju, že by se toho chtěl někdo vzdát," řekla LN ředitelka odboru základních škol Jiřina Tichá.

Jen základní škola má k dispozici na tisíce titulů

Jak nabídka učebnic vypadá? Ty, kdo chodili do školy před rokem 1989 a pamatují v každém ročníku tak nanejvýš osm deset učebnic od jediného státního nakladatelství, asi překvapí, že jsme letos napočítali jen pro základní školy téměř 900 titulů od 45 nakladatelů. A to počítáme učebnice s platnou schvalovací doložkou. Přitom učitelé se mohou s rodiči domluvit i na učebnici, která takovou doložku nemá. Jen jí pak škola nemůže financovat z takzvaných ONIV, neboli ostatních neinvestičních nákladů, které školám posílá ministerstvo. O tom, že učebnice doložku dostane, rozhoduje ministerstvo školství, které dá ovšem na recenzenty. Bývají dva, jeden učitel z praxe, druhý teoretik. Když se neshodnou, dává se titul k posouzení ještě Národnímu ústavu pro vzdělávání. Doložka se uděluje vždy na šest let, pak je možné prodloužení.

Nejvíce je učebnic angličtiny

Jak se při výběru učebnic rozhodují učitelé? Majitel trutnovského knihkupectví a distribuční firmy Martin Aleš to sleduje už léta. "Přicházejí, rozloží si jednotlivé učebnice na pult a probírají se jimi," říká. Samozřejmě dají také na doporučení kolegů a přesvědčit je mohou i obchodní zástupci jednotlivých nakladatelství, kteří pak dodávají učebnice přímo. Právě proto nemůže distributor říct, které učebnice odebírají školy nejčastěji.

"Dneska nejde distribuce jen jedním kanálem," vysvětluje Martin Aleš.

Lze však říct, kterých učebnic je k dispozici nejvíce. Podle Jiřiny Tiché z ministerstva školství jsou to jednoznačně učebnice angličtiny. Jenom pro základní školy máme 57 ucelených řad, tedy souborů vždy pro celý vzdělávací stupeň, což reprezentuje 222 učebnic. Dlužno říct, že mnohé jsou převzaté ze zahraničních nakladatelství. Nadstandardní nabídka je i v předmětech spadajících do sdruženého předmětu "Člověk a jeho svět", kam patří prvouka, vlastivěda, přírodověda. Tam je celkem 86 titulů.

Právě z této oblasti je také učebnice prvouky pro druhou třídu nakladatelství **Fraus**, která byla nyní oceněna na Mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu (další informace na straně 18). Právě plzeňský **Fraus** vydává učebnic nejvíce. Mezi další velké producenty patří například nakladatelství Prodos, SNP, Alter, Nová škola, Fortuna, SPL-Práce či Prometheus.

Při výběru jde i o peníze

Nabídka je tedy velká. A co poptávka? Jestli si učitel vybere pro výuku tu, nebo onu učebnici, je teoreticky pouze na něm. Prakticky však výběr ovlivňuje více faktorů, z nichž nejdůležitější jsou peníze. Žáci základních škol mají nárok dostávat učebnice zdarma, a to tak, že prvňáci si ty, které použili, mohou nechat, ostatní je na konci školního roku odevzdávají, aby sloužily dál.

3.A má jiné knížky než 3.B

Počítá se, že jedna učebnice by měla vydržet tak pět let. Základní školy mají totiž na učebnice průměrně kolem 500 korun ročně na žáka, což by na nové knížky samozřejmě nestačilo. Pak je ovšem přirozené, že se učitelé snaží využít toho, co už ve škole je. Není však vyloučeno, aby škola použila na nákup učebnic třeba i peníze z takzvaného reprodukčního fondu, který naplňuje například z pronájmu školních prostor někomu jinému. Někde přispívají na učebnice i zřizovatelé, tedy obce, někde sponzoři. Peníze lze získat i z fondů Evropské unie anebo prostě tím, že se všichni rodiče dohodnou a nabídnou, že na určitou knížku přispějí.

Většina škol nebere učebnice od jednoho nakladatele, ale vybírá si podle jednotlivých titulů a není výjimkou, že třeba 3.A má jinou učebnici matematiky než 3.B.

Jsou ale i učitelé, kteří se obejdou bez učebnic a výukové materiály si připravují a množí sami. Jiřina Tichá však připomíná: "Učebnice jsou důležité už proto, aby měli rodiče představu, co se jejich děti učí, a mohli s nimi pracovat."

Ze Slovenska raději odešel

Jak je to v zahraničí? Česká republika vsadila ve věci učebnic na konkurenci a dlužno říct, že soutěž mezi nakladateli kvalitě rozhodně prospívá. Nakladatelé se předhánějí, kdo poskytne lepší knihu, ale i její elektronickou verzi, s níž lze pracovat. Ve světě je to praxe obvyklá. Podle mezinárodní informační sítě Eurydice mají učitelé většiny zemí ve výběru učebnic buď naprostou volnost nebo si je volí z předem daného seznamu. Existují ale výjimky. Na Slovensku pořádá ministerstvo školství na jednotlivé učebnice výběrové řízení.

Vítěz získá státní zakázku a učebnice, kterou vyrobí, se pak dostává do škol. "Pokud vím, tak vláda premiérky Radičové počítala s liberalizací tohoto zastaralého systému, ale zatím k ničemu takovému nedošlo," říká Pavol Tarábek, který se se svým nakladatelstvím raději přestěhoval do Česka. Lákala ho prý možnost vyrábět ucelené řady učebnic, což na Slovensku nedělá ani vítěz tendru.

A má slovenský systém nějaké výhody? Podle Pavla Tarábka by se za výhodu dala považovat poměrně vysoká suma, kterou ministerstvo na výrobu jediné učebnice vyčlení. Jinak jsou s ním spojena spíše rizika. Vedle vždy přítomného nebezpečí korupce hrozí, že školy na Slovensku musejí akceptovat i případnou nekvalitu.

I v zemích, kde výběr učebnic existuje, bychom však mohli najít malé rozdíly. Třeba ve Francii jsou za financování a obnovu učebnic odpovědné regionální a místní úřady. Ve Slovinsku schvaluje hlavní učebnice Rada pro všeobecné vzdělávání, učitelé si však mohou pro doplnění vybírat další. V Maďarsku (stejně jako v Česku) musí učitel před výběrem učebnice volbu konzultovat se všemi ostatními učiteli stejného předmětu. Vybrané tituly přitom mohou nebo nemusí být zahrnuty v seznamu vytvořeném ministerstvem. Pokud titul na seznamu není, musí volbu schválit zřizovatel. Navíc každá vybraná učebnice musí být k dispozici všem žákům.

(RADKA KVAČKOVÁ)